

Malatya İli ve Ukrayna Arasında İkili Ticaret Fırsatları

Fırat Kalkınma Ajansı

Planlama, Programlama ve Koordinasyon Birimi

Baransel MIZRAK-Uzman

Aralık-2016

 GENEL OLARAK UKRAYNA

Fotoğraf: Kiev

Ülkenin Genel Profili

Rejim: Yarı Başkanlık Tipi Cumhuriyet

İdari Yapı: 24 Bölge, 1 Özerk Bölge (Kırım) ve 2 Şehir İdaresi

Başkenti: Kiev

Başlıca Kentleri: Kiev, Kharkiv, Dnipropetrovs'k, Odesa, Donetsk, Livov, Lugansk

Cumhurbaşkanı: Petro Poroşenko

Başbakan: Vladimir Groysman

Nüfusu : 42.8 milyon

Yüzölçümü : 603.628 km²

Komşu Ülkeler : Beyaz Rusya, Macaristan, Moldova, Polonya, Romanya, Rusya, Slovakya

Resmi Dili : Ukraynaca

Büyüme Oranı: % -9.9 (2015, EIU)

Para Birimi : Grivna (1 Dolar= 26.14 Grivna/2016)

Gayri Safi Milli Hasıla: 90.6 (2015, EIU) milyar \$

Kişi Başına Düşen Milli Gelir: 3.900,47 USD (2013)

Saati: Türkiye'den bir saat geridedir.

Ukrayna'nın Genel Ekonomik Görünümü

Öncelikle Ukrayna sahip olduğu geniş ve verimli toprakları, zengin maden ve kömür kaynakları, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nden miras kalan güçlü sanayisi, akademik araştırma kadroları, iyi eğitilmiş işgücü ile oldukça yüksek bir ekonomik potansiyele sahiptir. Fakat SSCB'nin çökmesiyle devlet kontrolünde olan bu sektörler liberal dünya düzeni karşısında büyük bir krizle karşı karşıya kalmıştır. Bu süreçten sonra artık çabalar Ukrayna ekonomisini küresel ekonomik düzene entegrasyonunu sağlama doğrultusunda gösterilmiştir.

Ekonomik alanda toparlanma eğilimi ise ancak 2000'li yıllar itibariyle gerçekleşmiştir. 2001-2002 yılları arasında Gayri Safi Milli Hasılası %4,1 oranında artmıştır. Bu yükseliş ivmesi ilerleyen zamanlarda da devam etmiş ve 2004 yılında Ukrayna ekonomisi iç talebin artması ve genel olarak dünya ekonomilerinde yaşanan iyileşme ile doğru orantılı olarak yüzde 12 ile tarihinin en yüksek büyüme oranına ulaşmıştır.¹

2012 yılına gelindiğinde ise sanayi üretimindeki düşüş, büyüme oranını % 0,2'ye kadar düşürmüştür. Bilhassa Ukrayna düzenlediği Euro 2012 Avrupa Futbol Şampiyonası hükümette bir gelir beklentisi ve yatırım olanakları sağlamış olmasına rağmen ikinci yarıda görülen dış performansta görülen zayıflama büyüme rakamlarını da etkilemiştir. Ayrıca, yüksek faiz oranları ve özel yatırımlardaki düşüş, inşaat sektörü başta olmak üzere birçok sektörde sorunlar yaratmıştır.

Ayrıca, diğer Sovyet ülkelerine nazaran Ukrayna'ya yabancı yatırımın fazla gelmediği görülmüştür. Çelik emtia fiyatlarında ve dış finansmanda bağımlı bir ekonomik yapıya sahip olan Ukrayna, küresel ekonomik ve mali krizden en fazla etkilenen ülkelerden biri olmuştur. Siyasi istikrarsızlık ve krize yönelik tedbirlerin yetersiz kalması nedeni ile krizin etkileri öngörülenden daha şiddetli olmuştur. IMF'e göre Ukrayna GSYİH, 2015 yılında 85,4 milyar dolar olarak gerçekleşmiş ve milli gelir %5,5 oranında küçülmüştür. Rusya ile yaşadığı doğalgaz krizi de Ukrayna'nın ekonomik sorunlarını içinden çıkılmaz hale sokmuştur. Daha

¹ Birleşmiş Markalar Derneği, "Ukrayna Ülke Raporu", s.10,

sonra Yanukoviç hükümeti Rusya ile bu krizi bir süre için çözmüştür. Ancak bu kriz ile beraber Ukrayna'da büyük bir ekonomik daralma yaşanmıştır. Ekonomik daralma özel tüketim harcamalarında reel ücretlerdeki düşüş, artan işsizlik, kredi yetersizliği ve Grivni'nin değer kaybetmesi² gibi sebeplere bağlı olarak gerçekleşmiştir. 2015 yılında Ukrayna ekonomisi %5,5'lik bir daralma yaşamıştır. 2016 yılında bu daralma oranının daha da üstüne çıkılması beklenmektedir. Ukrayna milli geliri ise 2013 yılında 179,6 milyar dolarken, bu oran 85 milyar dolara kadar gerilemiştir. Satın Alma Gücü Paritesine göre de 2015 yılı itibariyle dünyanın 59. büyük ekonomisidir.

Rusya ile siyasi krizlerin yoğunlaştığı dönem 2013 yılı itibariyle başlamıştır. Ülkede gerçekleşen devlet başkanlığı seçim süreci ve AB ile yapılan Ortaklık Anlaşması süreci AB/ABD-Rusya rekabetinin yaşandığı Ukrayna'yı ekonomik ve siyasi karmaşa sürecine sokmuştur. Doğal olarak bu karmaşa ekonomiye de yansımıştır. 2012 yılında örneğin %0,2'lik bir büyüme elde edilirken, 2013'te nötr bir büyüme oranı elde edilmiştir. 2014 yılının ikinci çeyreğinde ise ekonomide %4,7'lik bir küçülme yaşanmıştır. Sanayi üretimindeki keskin düşüş ve tarım üretimindeki sorunlar ülkedeki siyasi sorunlarla da birleşince durum daha ciddi bir hal almış, özel yatırım bu dönemde %20 oranında azalmıştır.

Ukrayna'nın hali hazırda Luhansk ve Donetsk bölgelerinde yaşadığı iç çatışmalar hem siyasi istikrarı baltalamış, hem de sanayi alanında önemli olan doğu bölgesinde ciddi sorunlara neden olmuştur. Yine Kırım ilhakı nedeniyle Rusya üzerindeki yaptırımlar Ukrayna'nın dış talebine de etkileri olmuş, Rusya ile yaşanan çatışma ortamı ülkenin en önemli partnerleriyle³ ilişkilerini de olumsuz etkilemiştir. Şüphesiz, Ukrayna ekonomisinin %3'lük bölümünü oluşturan Kırım'ın Rusya tarafından işgal edilmesi ülke ekonomisine önemli bir darbe vurmuştur.⁴

Ukrayna'nın toprakları % 70'i ekilebilirlik oranıyla gayet verimlidir. İşgücünün yaklaşık olarak dörtte birinin tarım sektöründe çalıştığı ifade edilmektedir. Ülkede tarım açısından en çok **tahıl, patates, şeker pancarı, ay çiçeği, soya fasulyesi, sebze ve meyve üretimleri**

² Ukrayna para birimi Grivni'nin değer kaybetmesi doğru orantılı olarak ithal malların maliyetini de artırmaktadır

³ Bunların genellikle doğu ülkeleri olduğu görülüyor.

⁴ "Ukrayna-Genel Ekonomik Durum" Ekonomi Bakanlığı

yapılmaktadır. Bağımsız Devletler Topluluğu⁵ ülkeleri arasında Ayçiçeği ve bitkisel yağ üretiminde birinci sırada yer almaktadır.

Ukrayna ekonomisinde metalürjinin de çok büyük önemi vardır. Ülkedeki önemli doğal kaynaklar ise **kömür, demir cevheri, manganez, doğalgaz ve petroldür**. Kara metal üretimi açısından da ülke önemli bir potansiyele sahiptir. Öyle ki üretimde dünyada yedinci büyüklüğe sahip olan Ukrayna, ihracatında ise üçüncü sırada yer almaktadır. Üretiminin yaklaşık olarak %80'ini Avrupa, Asya, Yakın Doğu ve Güney Amerika'ya ihraç etmektedir.

Ukrayna'da makine sanayi endüstrisinde ağır sanayi, ulaşım, elektronik makineler, uçaklar, gemiler, tank ve zırhlı araçlar olmak üzere savaş araçları ve uzay teknik araçları da bulunmaktadır. Bunun yanı sıra ülkede yangın söndürme ve nakliye uçakları yapımı da gelişmiştir. Antonov Fabrikası ve Kiev Havacılık Fabrikası bu alanda üretim yapan önemli kuruluşlardır. Ukrayna uzay araştırmaları konusunda ise SSCB'den aldığı mirası iyi değerlendirmesini bilmiştir. Örneğin 2007 yılında Ukrayna Uzay Ajansı'nın verilerine göre ülke, imal ettiği roket taşıyıcılarının uydu fırlatmalarında kullanım sayısı açısından dünyada beşinci sırada yer almaktadır.

Doğalgaz ve petrol gibi kaynaklarda üretim olsa da ülkeye yetmemektedir. Dolayısıyla ülke özellikle bu enerji kalemlerinde dışa bağımlıdır. Bu bağımlılığın %65 oranında olduğu söylenirken, ihtiyacın önemli bir kısmı Rusya'dan karşılanmaktadır. Zaten ülkedeki petrol rafinelerinin üçte ikisi de Rus şirketlere aittir. Ukrayna Macaristan, Polonya, Slovakya, Romanya ve Moldova gibi ülkeler başta olmak üzere elektrik enerjisi ihracatı da gerçekleştirmektedir.

Ukrayna'nın en önemli ticaret ortağı Rusya olmakla birlikte onu Türkiye ve İtalya izlemektedir. Başlıca **ihracat yaptığı ürünler ise metal, petrol ürünleri ile gıda**

⁵ Bağımsız Devletler Topluluğunda yer alan ülkeler: Azerbaycan, Belarus, Ermenistan, Moldova, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan, Özbekistan, Rusya ve Ukrayna'dır

maddeleridir. Enerji ve taşıtlar Ukrayna'nın ithal ettiği en önemli ürünlerdendir.⁶ Ülkenin en çok ithalat yaptığı ülkeler ise 2015 verilerine göre Rusya, Çin ve Almanya'dır. İhracat yaptığı ilk üç ülke ise Rusya, Türkiye ve Mısır'dır.⁷

Tablo 1: Ukrayna'nın Dış Ticareti

Yıl	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
İhracat	39,7	51,4	68,4	68,7	63,3	53,9	37,2
İthalat	45,4	60,7	82,6	84,6	76,9	54,3	36,4
Hacim	86,1	112,1	151	153,3	140,2	108,2	73,6
Denge	-5,7	-9,3	-14,2	-15,9	-13,6	-0,4	0,8

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı ve Trademap

Tablo 2: Ukrayna'nın Diğer Ekonomik Göstergeleri

	2011	2012	2013	2014	2015
GSYİH (milyar dolar)	165	174	182	132	90,6
GSYİH Büyüme Hızı	5,2	0,3	0,0	-6,8	-9,9
Kişi Başına GSYİH (\$)	3.613	3.815	4.003	2.920	2.115
İşgücü (Faal nüfus 1.000 kişi)	20.248	20.393	20.478	19.035	17.396
İşsizlik Oranı	7,9	7,5	7,2	9,3	9,1
GSYİH Tarım-Sektörel Büyüme (%)	19,6	-4,3	13,8	2,9	-4,7
GSYİH İmalat Sanayi-Sektörel Büyüme (%)	2,9	-3,5	-13,6	-19,9	-12,4
GSYİH İnşaat-Sektörel Büyüme (%)	3,5	-8,8	-13,6	-19,9	12,4
GSYİH-Maden-Sektörel Büyüme (%)	8,3	2,5	0,7	-14,2	-14,3
Ukrayna'nın Dış Ticaretinde Türkiye'nin Payı (%)	3,5	3,7	4,0	4,5	4,8
Kümülatif Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları (milyar \$)	49,4	54,5	58,2	45,9	43,4
Dış Borç/GSYİH	74,6	73i7	74i6	93,9	131,3
Cari İşlemler Dengesi/GSYİH	-6,0	-7,9	-8,7	-3,4	-0,2

Kaynak: T.C. Kiev Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği

⁶ "Ukrayna" Okan Üniversitesi, Avrasya Uygulama ve Araştırma Merkezi, <https://www.okan.edu.tr/avrasyamerkezi/sayfa/965/ukrayna/> (Erişim: 16.11.2016)

⁷ "Ukraine: Trade Statistic", Global Edge-Global Business Knowledge, Michigan State University, <http://globaledge.msu.edu/countries/ukraine/tradestats> (Erişim: 17.11.2016)

Türkiye ile Ukrayna Arasındaki Ticari İlişkiler

Öncelikle iki ülke arasındaki ilişkilerin temelini 4 Mayıs 1992 yılında imzalanan ve 21 Nisan 1994 yılında yürürlüğe giren Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması oluşturmaktadır. Daha sonraları iki ülke arasında oluşturulan ekonomi komisyonu toplantıları 1996, 2000, 2004, 2007 tarihlerinde müteaddit kereler gerçekleştirilmiştir. Bunun yanısıra iki ülke arasında ‘Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşması’ 30 Mayıs 1994 tarihinde Kiev’de imzalanmış ve 27 Ocak 1995 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bir diğer önemli antlaşma olan ‘Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması’ ile ‘Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması’ ise Ukrayna Cumhurbaşkanı’nın 27-29 Kasım 1996 tarihlerinde Türkiye’ye ziyaretleri esnasında Ankara’da imzalanmıştır. Söz konusu anlaşmaların yürürlüğe girmesiyle birlikte iki ülke arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin hukuki çerçevesi tamamlanmış bulunmaktadır. İki ülke yetkilileri düzenli bir biçimde ziyaretlerde bulunmakta ve ilişkilerin çok boyutlu bir şekilde gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Örneğin, Ukrayna Cumhurbaşkanı’nın 2000 yılında Türkiye’yi resmi ziyareti sırasında Türkiye-Ukrayna Ortak Bildirisi; T.C. Hükümeti ile Ukrayna Bakanlar Kurulu Arasında Nükleer Kazaların Erken Bildirimi ve Nükleer Tesislere İlişkin Anlaşma; Türkiye ile Ukrayna Arasında Hukuki Konularda Adli Yardımlaşma ve İşbirliği Anlaşması; T.C. Adalet Bakanlığı ile Ukrayna Adalet Bakanlığı Arasında İşbirliğine İlişkin Protokol; T.C. Sağlık Bakanlığı ile Ukrayna Sağlık Bakanlığı Arasında İlaç ve Eczacılık Alanında İşbirliğine İlişkin Protokol; T.C. Hükümeti ile Ukrayna Hükümeti Arasında Askeri-Teknik Alanda Bilgi ve Belgelerin değişimi Anlaşması; T.C. Ulaştırma Bakanlığı ile Ukrayna Bilişim ve Haberleşme Devlet Komitesi Arasında Posta ve Haberleşme Alanlarında İşbirliği Anlaşması; Anadolu Ajansı (AA) ile Ukrayna Milli Haber Ajansı (Ukrinform-DİNAU) Arasında İşbirliği Anlaşması imzalanmıştır.⁸

Yıl bazında değerlendirmek gerekirse ikili ticaretimizde Tablo 3’deki sonuçlar çıkmaktadır.

Türkiye-Ukrayna arasında ticareti yapılan başlıca ürünler yine Tablo 4’de belirtilmiştir.

⁸ T.C. Ekonomi Bakanlığı, “Türkiye ile Ticaret”

Tablo 3: Türkiye'den Ukrayna'ya yapılan ticaret (milyar dolar)

	2011	2012	2013	2014	2015
İhracat	1,7	1,8	2,2	1,7	1,2
İthalat	4,8	4,4	4,6	4,2	3,5
Toplam	6,5	6,2	6,6	5,9	4,7

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

Tablo 4: Ukrayna'ya Yapılan İhraç Ürünleri (milyon dolar)

Ürün	2013	2014	2015
Toplam	63.320,5	53.913,3	37.199,0
Mısır	3.833	3.350,7	3.012,9
Ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	3.281,3	3.554,3	2.868,3
Demir cevherleri ve konsantreleri	3.739,1	3.315,4	2.830,4
Demir/alaşımsız çelikten yarı mamuller	5.254,8	4.342,1	1.863,3
Buğday ve mahlut	1.891,5	2.290,8	1.441,5
Demir/çelik sıcak hadde yassı mamulleri-genişlik 600mm. Fazla	2.763,0	2.533,0	1.424,8
İzole edilmiş tel, kablo; diğer izole edilmiş elektrik iletkenleri; fiber optik	1.081,6	1.170,2	1.046,4
Ferro alyajlar	906,4	1.152,7	925,7
Bitkisel yağların üretiminden (23.04-05' hariç)arta kalan küspe ve katı atıklar	776,6	927,7	833,6
Soya fasulyesi	742,3	703,1	690,9
Arpa	575,7	841,9	663,6
Dökme demir (pik) aynalı demir (kütle, blok vb. İlk şekillerde)	823,3	801,1	566,9
Azotlu mineral/kimyasal gübreler	1.133,5	646,1	531,6
Rep/kolza tohumları	1.197,2	871,2	499,6
Elektrik enerjisi	580,2	485,9	464,8
Uzunlamasına kesilmiş, biçilmiş ağaç; kalın >=6 mm	273,0	355,7	448,9
Suni korendon alüminyum oksit ve hidroksit	615,5	472,2	447,0
Turbojetler, turbo-propeller, diğer gaz türbinleri	1.058,6	911,2	441,9
Tütün/tütün yerine geçen maddelerden purolar, sigarillolar ve	251,7	251,9	429,2
Saf amonyak/amonyağın sulu çözeltileri	628,6	315,0	423,0

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı ve Trademap

Tablo 5: Ukrayna'dan Yapılan İthalat Ürünleri

Ürün	2013	2014	2015
Toplam	76.986,0	54.381,4	36.407,0
Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	6.418,3	6.685,2	3.903,7
Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. Katı yakıtlar	1.980,9	1.768,7	1.238,9
Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	2.597,9	2.091,8	1.194,3
Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	11.822,0	6.018,3	1.161,9
Saf amonyak/amonyağın sulu çözeltileri	40,4	43,5	870,7
Otomobil, steysin vagonlar, yarış arabaları	2.995,5	1.210,0	745,1
Nükleer reaktörler, kartuşları-yanıcı elemanlar	619,7	652,5	659,2
Telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar	810,7	654,6	656,1
Haşarat öldürücü, dezenfekte edici, zararlıları yok edici	769,5	608,4	558,4
Azot, fosfor ve potasyum gibi; iki/üçünün karışımları	531,3	362,3	424,2
İzole edilmiş tel, kablo; diğer izole edilmiş elektrik iletkenleri; fiber optik	544,1	476,5	401,7
Taşkömürü, linyit ve turbdan elde edilen kok/sömikok, karni kömürü	193,4	353,4	329,7
Kara taşıtları için aksam, parçaları	494,4	300,8	264,9
Demir/çelik yassı mamul, kaplı, sıvanmış (600mm. Den geniş)	575,1	479,5	262,9
Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	583,7	472,6	260,4
Traktörler	562,8	273,6	248,1
Kauçuktan yeni dış lastikler	549,5	324,1	245,8
Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı	338,6	293,2	213,4
Plastikten diğer levha, yaprak, pelikül ve lamalar	405,8	327,7	212,4
Azotlu mineral/kimyasal gübreler	211,8	175,5	206,0

Kaynak: Trademap ve Ekonomi Bakanlığı

**Malatya İlinin ve Ukrayna'nın Dış Ticaretine Genel Bir Bakış,
Ukrayna ile Olan Ticaret Rakamları**

Malatya ilinin Türkiye'nin ihracat fazlası veren en önemli şehirlerinden biri olduğu görülebilir. TÜİK verilerine bakıldığında 2013 yılında 311 milyonu aşan ihracat rakamına karşın 81 milyonluk bir ithalat rakamına erişilmiştir. 2014 yılında ise Malatya'nın toplam ihracat rakamı az bir düşüş ile 309 milyon doları aşarken, 83 milyona yakın bir ithalat gerçekleştirilmiştir. Özellikle küresel ekonomik durgunluğun olduğu bu yılda bu ihracat rakamına erişilmesi bir başarı olarak görülebilir. Ancak bu küresel durgunluğun yanında, bölgedeki iç çatışmalar, mülteci sorunu ve terör olayları ülkemizde genel olarak ticaret oranlarında önemli bir düşüşe neden olmuştur. 2015 yılının rakamlarına göre Malatya'dan 250 milyon dolar ihracat rakamına karşılık, 70 milyon dolara yakın bir ithalat oranı elde edilmiştir. Yani bir önceki yıla göre Malatya'daki ihracat oranında %19'luk bir düşüş gerçekleşirken, ithalat oranında ise bu düşüş oranı %15.6 olmuştur. Türkiye İhracatçılar Meclisinin ülkede en çok ihracat yapan iller sıralamasında Malatya 2013 yılında 28, 2014 yılında 30, 2015 yılında ise 33'cü sırada yer almıştır.

Tablo 6: Malatya İlinin Ürün Bazında Yapmış Olduğu İhracat ve İthalat Oranları (2014 Yılı)

Ürün	İhracat (Dolar)	İthalat (Dolar)
Tarım ve Hayvancılık	36.950.143	24.293.343
Ormancılık ve tomrukçuluk	18.520	174.382
Balıkçılık	2.099.345	60.119
Maden kömürü, linyit ve turb	45.156	-
Metal cevherleri	2.502	-
Taş ocakçılığı ve diğer madencilik	4.637.323	-
Gıda ürünleri ve içecek	216.108.223	3.921.489
Tekstil ürünleri	23.336.836	2.587.212
Giyim eşyası	1.118.854	1.435
Dabaklanmış deri, bavul, el çantası, saraciye ve ayakkabı	336.675	-
Ağaç ve mantar ürünleri (mobilya hariç); hasır vb. örülerek yapılan maddeler	499.920	274.386
Kağıt ve kağıt ürünleri	2.215.990	1.331.051
Basım ve yayım; plak, kaset vb.	1.429	21.756

Kimyasal madde ve ürünler	1.267.663	26.988.609
Plastik ve kauçuk ürünleri	2.276.161	2.568.124
Metalik olmayan diğer mineral ürünler	33.134	249.365
Ana metal sanayi	42.225	2.684.193
Metal eşya sanayi (makine ve teçhizatı hariç)	2.391.166	243.624
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat	6.958.770	13.613.981
Büro, muhasebe ve bilgi işleme makinaları	245	1.403
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makina ve cihazlar	6.255.347	1.297.999
Radio, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları	2.260	134.393
Tıbbi aletler; hassas optik aletler ve saat	132.558	1.541.095
Motorlu kara taşıtı ve römorklar	235.994	769.683
Diğer ulaşım araçları	72.503	1.017
Mobilya ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler	2.399.699	192.853
Atık ve hurdalar	67.914	-
Diğer iş faaliyetleri	-	159
Toplam	309.506.555	82.951.671

Kaynak: TÜİK

Tablo 7: Malatya İlinin Ürün Bazında Yapmış Olduğu İhracat ve İthalat Oranları (2015 Yılı)

Ürün	İhracat (Dolar)	İthalat (Dolar)
Tarım ve Hayvancılık	33.165.933	26.621.303
Ormancılık ve tomrukçuluk	16.181	136.380
Balıkçılık	2.694.875	-
Maden kömürü, linyit ve turb	2.890	-
Taş ocaklığı ve diğer madencilik	5.225.747	-
Gıda ürünleri ve içecek	170.852.164	5.233.741
Tekstil ürünleri	18.472.294	990.174
Giyim eşyası	271.587	-
Dabaklanmış deri, bavul, el çantası, saraciye ve ayakkabı	166.813	12.984
Ağaç ve mantar ürünleri (mobilya hariç); hasır vb. örülerek yapılan maddeler	375.986	239.874
Kâğıt ve kâğıt ürünleri	862.469	1.184.544
Basım ve yayım; plak, kaset vb	7.695	156.094

Kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıtlar	270	324.280
Kimyasal madde ve ürünler	1.220.192	22.585.246
Plastik ve kauçuk ürünleri	1.450.161	2.383.116
Metalik olmayan diğer mineral ürünler	741.571	282.845
Ana metal sanayi	84.894	3.323.143
Metal eşya sanayi (makine ve teçhizatı hariç)	1.744.279	243.624
Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat	7.822.210	3.368.343
Büro, muhasebe ve bilgi işleme makinaları	16.501	24.419
Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli makina ve cihazlar	4.108.713	589.575
Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları	12.422	133.821
Tıbbi aletler; hassas optik aletler ve saat	101.048	204.627
Motorlu kara taşıtı ve römorklar	5.857	1.163.585
Diğer ulaşım araçları	90.321	4.211
Mobilya ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler	1.247.706	40.013
Atık ve hurdalar	104.701	2.491
Toplam	250.865.480	69.886.147

Kaynak: TÜİK

Ukrayna'nın 2013 yılında toplam ithalat ve ihracat oranı 140 milyar dolarlık bir orana sahipken 2015 yılında 73 milyar dolara kadar gerilemiştir. Bunda en önemli etken ülkedeki siyasi istikrarsızlıktır. Hali hazırda Ukrayna'nın yaklaşık olarak %3'ünü oluşturan ve stratejik bir öneme haiz olan Kırım, Rusya tarafından işgal edilmiştir. Bu durumun üstüne sanayinin %15'ini oluşturan ve ihracatın %25'ini gerçekleştiren Donetsk ve Lugansk illerinden müteşekkil Donbas bölgesinin önemli bir bölümünün fiilen kontrolü Kiev'in değil Rus isyancıların elindedir. Bu durum karşısında milli gelir küçülmüş, ülkenin borç oranı hızla artmıştır. Ukrayna'nın 2015 yılı içerisinde ekonomik küçülmesi yüzde 7,2 olarak gerçekleşmiştir.⁹ Bunun yanında, son hesaplamalara göre dolar karşısında en çok değer kaybeden para birimi de Grivna olmuştur. Ülkedeki Türk sermayeli firmalarda pazarlarını küçültme yoluna gitmiş, azalan satışlar ve yüksek devalüasyon sadece Türk firmalarını değil yabancı firmaları da zarara uğratmıştır. Ukrayna hükümeti bu duruma, yapısal reformlar yaparak ve iş dünyasının sorunlarını çözmeye çalışarak cevap vermeye çalışmaktadır. Örneğin

⁹“BDT ekonomisi 2015'te %3 küçüldü” Bloomberght, 16 Şubat 2016, <http://www.bloomberght.com/haberler/haber/1855113-bdt-ekonomisi-2015te-yuzde-3-kuculdu> (Erişim: 21.11.2016)

hukukun üstünlüğünün tesisi, gereksiz regülasyonların ortadan kaldırılması, vergi kalemi ve kontrol organı sayısının azaltılması, lisans alımının kolaylaştırılması ve lisans sayısında ciddi kesintiye gidilmesi gibi önlemler alınmaya çalışılmaktadır. Tabi ki bu tür reformlar ülkede iş yapmayı daha da kolaylaştıracak ve Türk firmalarının hareket etme kabiliyetini arttıracaktır. Özellikle Malatya firmalarının da şikâyetçi olduğu gümrükte karşılaşılan KDV ve gümrük vergisi alımı noktasında bir önlem alınırsa ikili ticaretimize önemli bir ivme yakalanılabilecektir. İki ülke arasında Türk Hava Yollarının yapmış olduğu direk seferler Türk işadamları açısından önemli bir rekabet avantajı sağlamaktadır. Karşılıklı turistik ziyaretler ikili ticaretin artırılmasında belirleyici bir faktör olacaktır.¹⁰ Bunun yanında Cumhurbaşkanı Erdoğan ile Cumhurbaşkanı Poroşenko iki ülke arasında Serbest Ticaret Anlaşması müzakerelerine hız verme ve yılsonuna kadar imzalanması konusunda mutabakata varmıştır. Ayrıca 2023 yılına kadar iki ülke arasındaki ticaret oranının 20 milyar dolara çıkarılması hedeflendiği dile getirilmiştir. Ancak uzmanlar bu hedeflerin daha sağlıklı gerçekleşebilmesi için zamana ihtiyacın olduğunu belirtirken, Ukrayna'nın yukarıda ifade edilen yatırımcılara güven verecek önlemleri alması gerektiğini ifade etmektedir. Ukrayna ile Türkiye arasındaki Serbest Ticaret Anlaşmasının şüphesiz iki ülke yararına olacağını söylemek mümkündür.¹¹ Ancak Türkiye'nin STA (Serbest Ticaret Anlaşması) ile ilgili tarım ürünleri çekincesi bulunmaktadır. Ankara Ukrayna'dan gelecek olan tarım ürünlerini STA kapsamı dışına çıkarmayı talep etmekte, Ukrayna ise Türkiye'nin bu şartından fedakârlık yapması gerektiğini dile getirmektedir.¹²

¹⁰ Burak Pehlivan, “Ukrayna Türk İş Dünyasının Sorunları 2016 Raporu”, Uluslararası Türk-Ukrayna İşadamları Derneği, <http://burakpehlivan.org/4082/ukrayna-turk-is-dunyasinin-sorunlari-2016-raporu-burak-pehlivan/> (Erişim: 21.11.2016)

¹¹ “Ukrayna hedefleri ne kadar gerçekçi?” Deustshe Welle, 10.03.2016, <http://www.dw.com/tr/ukrayna-hedefleri-ne-kadar-ger%C3%A7ek%C3%A7i/a-19109676> (Erişim: 22.11.2016)

¹² “Ukrayna ile Serbest Ticaret Anlaşması'nda Türkiye'nin şartı”, Kırım Haber Ajansı, 13.05.2016, <http://qha.com.ua/tr/ekonomi/ukrayna-ile-serbest-ticaret-anlasmasi-nda-turkiye-nin-sarti/144416/> (Erişim: 22.11.2016)

Tablo 8: Ukrayna'nın İthal Ettiği Bazı Önemli Ürünler (Dolar)

Ürün	2014 Yılı	2015 Yılı
Mineral yakıtlar, yağlar, damıtılmış ürünler	15,116,382	10,882,446
Makineler, Mekanik Cihazlar, Nükleer reaktörler, kazan parçaları	4,913,611	3,578,204
Elektrikli makina ve cihazlar ve bunların parçaları; Ses kayıt cihazları ve çoğaltıcılar, televizyon vb.	3,806,357	2,695,165
Plastik maddeler ve bunların parçaları	2,922,535	2,092,953
Tren, tramvay harici taşıt parçaları veya aksesuarları vb.	2,450,830	1,619,874
Ecza Ürünleri	2,472,769	1,367,034
Muhtelif Kimyasal Ürünler	1,029,395	931,067
Kağıt ve mukavvalar; Kağıt hamuru, kağıt veya mukavvadan eşya	1,102,853	751,998
Fertilisers	593,039	708,356
Demir ve Çelik	1,297,632	685,734
Cevher, cüruf ve kül	666,249	581,636
Organik Kimyasallar	709,255	568,810
Kauçuk ve bunların parçaları	712,372	553,249
Demir veya çelikten eşya	839,985	522,030
Uçucu yağlar ve resinoidler; Parfümeri, kozmetik veya tuvalet müstahzarları	709,595	491,179
Yenilebilir meyve ve fındık; Kabuklu meyve veya kavun soyma	800,594	467,061
Balıklar, kabuklu yiyecekler, yumuşakçalar ve diğer bazı omurgasız su hayvanları	593,875	291,102
İnorganik kimyasallar; Kıymetli metallerin, nadir toprak metallerinin organik veya inorganik bileşikleri,	303,506	284,220
Alüminyum ve bunların parçalar	364,029	255,011
Sabun, organik yüzey aktif maddeleri, yıkama müstahzarları, yağlayıcı müstahzarları	378,590	254,656
İçecekler, alkollü içecekler ve sirke	421,987	233,506
Suni filamentler; Suni tekstil malzemelerinin şeritleri ve benzerleri	204,972	184,951
Örme veya tığ işi kıyafetler ve giyim eşyası eşyaları	254,291	159,377
Diğer yapılmış tekstil ürünleri; setler; Giyilen giysiler ve giyilen tekstil ürünleri; paçavralar	221,415	158,072
Hububat	366,623	154,707
GENEL TOPLAM	54,381,409	37,516,153

Kaynak: Trademap

Tablo 9: Ukrayna'nın İhraç Ettiği Bazı Önemli Ürünler (Dolar)

Ürün	2014 Yılı	2015 Yılı
Demir ve Çelik	12,907,071	8,077,621
Tahıllar	6,544,132	6,057,490
Hayvansal veya bitkisel yağlar ve ürünleri ile hazır yemeklik yağlar ...	3,823,672	3,299,799
Cevher, Cüruf veya Kül	3,472,393	2,216,459
Elektrikli makina ve cihazlar ve bunların parçaları; Ses kayıt cihazları ve çoğaltıcılar, televizyon	2,682,123	1,979,214
Makine, mekanik cihazlar, nükleer reaktörler, kazanlar; parçaları	2,977,213	1,961,642
Yağlı tohumlar ve yağlı kuruyemişler; çeşitli tahıllar, tohumlar ve meyveler vb.	1,687,726	1,475,456
Ağaç ve ahşap ürünler; odun kömürü	1,261,956	1,106,386
Gıda endüstrisindeki kalıntılar ve atıklar; Hazır hayvan yemi	1,108,296	995,781
İnorganik kimyasallar;, Kıymetli metallerin organik veya inorganik bileşikleri vb.	1,178,241	967,422
Demir veya çelikten eşya	1,695,819	916,985
Kağıt ve mukavvalar; Kağıt hamuru, kağıt veya mukavvadan eşya	851,340	534,668
Gübreler	694,477	534,088
Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler; Bitümlü maddeler vb	2,012,699	488,016
Mobilya; Yatak takımları, şilteler, şilte takımları, minderler ve benzeri dolgu malzemeler	531,193	397,190
Tuz; sülfür; Toprak ve taş; Sıvama malzemeleri, kireç ve çimento	619,107	395,016
Süt ürünleri, yumurta, Doğal bal, Hayvansal bazı ürünler	575,473	386,473
Et ve sakatat	381,809	377,619
Plastik maddeler ve bunların parçaları	459,590	342,530
Hazır giyim eşyası ve giyim eşyası (örme veya tığ işi hariç)	410,613	330,856
Seramik ürünleri	226,500	139,345
GENEL TOPLAM	53,913,302	38,127,040

Kaynak: Trademap

Malatya ile Ukrayna Arasında Yapılabilecek Bölgesel İşbirliği Alanları

Ukrayna'nın özellikle yaşamış olduğu siyasi krizler ve Dünya'daki ekonomik durgunluk iki ülke arasındaki işbirliğini zorlaştırsa da yılsonuna kadar imzalanması hedeflenen Serbest Ticaret Anlaşması ile beraber iki ülke arasındaki ticari ilişkilerin yeni bir ivme kazanması bekleniyor. Türkiye'nin Ukrayna'ya yaptığı ihracatın önemli bir kısmını tekstil ve giyim ürünleri ile sebze-meyve oluşturuyor. Bu ürünlerde Malatya ilinin önemli bir üstünlüğü olduğu dikkate alındığında yapılacak STA ile ihracatta kazanım sağlanması beklenebilir. Türkiye'nin Ukrayna'dan ithalatı Ukrayna'ya ihracatından fazla olsa da, Malatya ili bu durumun istisnasını oluşturan şehirlerimizden birisidir. Malatya yapılacak STA ile birlikte Ukrayna'ya ihracatını artırabileceği gibi, göreceli olarak pahalı elde ettiği ithal ürünlerini de Ukrayna'dan uygun fiyatlarla elde edebilir.

Tablo 10: Son Üç Yılda Malatya İle Ukrayna Arasındaki Ticaret Rakamları (Dolar)

2013 Yılı Ticaret Rakamları		2014 Yılı Ticaret Rakamları		2015 Yılı Ticaret Rakamları	
İhracat	İthalat	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat
7.407.923	618.877	2.833.681	-	1.787.471	42.910

Kaynak: TÜİK

Ukrayna'da Türklerin karşılaşmış olduğu gümrük sorunları, üretim yapan firmalarımızın Ukrayna hazinesindeki yetersizliklerden kaynaklı olarak devletten KDV alacaklarını alamaması gibi sorunlar olsa da; Ukrayna'yla vize sorunumuzun olmaması, uçuşların düzenli olarak gerçekleştirilmesi ve en önemlisi de Ukrayna iş dünyasında Türklerin güçlü bir lobisinin olması gibi avantajlarımız bulunmaktadır.¹³ Malatya ilinin Ukrayna pazarında daha aktif yer alması yönünde çabaları bulunmaktadır. Örneğin, kökleri 1870'lere dayanan “*Malatya Pazarı*” firması Ukrayna'ya şubeler açarak başarılı bir giriş yapmıştır.¹⁴ Bu tür firmalarımızın Ukrayna pazarında aktif bir şekilde bulunması ikili ticaretimizin artırılmasında kolaylaştırıcı bir işlev görecektir ve Malatya'nın markalaşmasına hizmet edecektir.

¹³ Onur Kurtay, “Ukrayna-Türkiye Ekonomik İlişkileri ve Beklentiler...” Dünya, 26.01.2016, <http://www.dunya.com/gundem/ukrayna-turkiye-ekonomik-iliskileri-ve-beklentiler-haberi-305628> (Erişim: 21.11.2016)

¹⁴ “Malatya Pazarı Ukrayna Pazarı'nda”, Türk-Ukrayna İşadamları Derneği, <http://tuid.org.ua/malatya-pazari-ukrayna-pazarinda> (Erişim: 22.11.2016)

Malatya açısından önemli bir diğer fırsat ise STA ile beraber tekstil ürünlerimizin Ukrayna pazarına girişinin kolaylaşacak olmasıdır.¹⁵ Bu noktada Malatya'daki ilgili firmaların imzalanacak olan STA ile beraber sağlanacak olan avantajlardan istifade edebilmesi için ortak hareket edebilmesi çok önemlidir. Ukrayna'dan tekstil ve giyim firmalarının Türkiye'den ithalat taleplerinin olduğu da görülmektedir. Ukrayna'da iş elbiseleri ve ayakkabı ithalatçısı firmaların polyester dikiş iplikleri ithallerini Türkiye'den yapmak istedikleri belirtilmiştir.¹⁶ Bununla beraber Ukrayna'da pamuk üretimi yapılsa da pamuk ve iplik gibi ürünlerin önemli bir kısmı ithalat yoluyla sağlanmaktadır. Bu, Malatya gibi iplik ve tekstil üretiminin önemli boyutta olduğu bir il için dikkate alınması gereken bir fırsattır. Ukrayna'da birçok tekstil firması demode olmuş makineler ile imalatını gerçekleştirmektedir. Türkiye'nin de aralarında bulunduğu birçok ülke ile kurduğu ortaklıklarla makine parklarını yenilemektedir. Ukrayna'da yerli üretim firmaları daha çok getirisi olan ihracatı yeğledikleri için, ülke içi pazarda önemli bir potansiyelin olduğu ifade edilebilir. Yine ifade ettiğimiz gibi iplik, elyaf ve kumaş üretiminde talep karşılanamamakta ve bu yurtdışından tedarik edilmektedir. Dolayısıyla, Malatya ve Ukrayna arasındaki ticarete tekstil ve hazır giyim önemli bir işbirliği alanı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ukrayna ile işbirliği yapılabilecek bir diğer alan ise ambalaj sanayisidir. Ukrayna ambalaj sanayisinde son 10 yılda uluslararası firmaların pazarda yapmış olduğu ortak yatırımlar ve yerli üreticilerin üretim hattı modernizasyonu sayesinde gelişmeler yaşamıştır. Ukrayna, Bağımsız Devletler Topluluğu ile imzalamış olduğu Tercihli Ticaret Anlaşması nedeniyle BDT ülkeleri Ukrayna pazarında ambalaj sektöründe gümrük vergisinden muaf tutulmaktadır. Burada Ukrayna'nın önemli ikinci tedarikçisi ise Rusya Federasyonu'dur. Ambalaj sektöründe, diğer gelişen sektörlerde olduğu gibi birçok mevzuat değişikliği yaşanmaktadır. Ülkenin yasal mevzuat sistemi tam anlamıyla oluşmadığından bu aksaklıklar tam anlamıyla kaldırılamamaktadır. Dolayısıyla, Ukrayna pazarındaki firmalarımız yaşanan kriz de düşünülecek olursa kısa vadede büyük karlar elde etmeyi beklememeli, kalıcı olarak kendilerini konumlandırmalıdır. Ukrayna pazarı, gıda ve içecek sanayilerindeki firmaların iç pazarda rekabetçi olabilmek için yapmakta oldukları modernizasyon çalışmaları nedeniyle

¹⁵ “**Türk tekstil ürünlerinin Ukrayna’ya girişi kolaylaşacak**” TRT Türk, 29.09.2016, <http://www.trthaber.com/haber/ekonomi/turk-tekstil-urunlerinin-ukraynaya-girisi-kolaylasacak-274217.html> (Erişim: 22.11.2016)

¹⁶ “**Ukrayna’dan polyester dikiş ipliği ithal talebi**” Dünya, <http://www.dunya.com/ihracat/ukraynadan-polyester-dikis-ipligi-ithal-talebi-haberi-313162> (Erişim: 22.11.2016)

çeşitli fırsatlar sunan bir pazardır. Firmalarımız Avrupa Birliği ülkelerine nazaran daha uygun fiyatlarla iş yapmaktadır. Ayrıca Ukrayna pazarına yakınlık, ürün kalitesi ve çeşitliliği gibi avantajlarımızı da kullanarak pazar stratejilerimizi oluşturmamız şarttır. Bu noktada firmalarımızın tanıtıma önem vermeleri gerekmektedir. Ayrıca ambalajın ürüne sağlayacağı katma değeri ön plana çıkaracak reklamlar yapmak, fuarlara katılmak, pazara girişte önemli ve güçlü bağlantıları olan distribütör/acente bulmak ve son olarak işletmelerin satın alma kararlarını etkileyebilecek bir teklif ile doğrudan nihai kullanıcıya ulaşmak gerekmektedir.¹⁷

Malatya ilinin ise ambalaj sektöründe önemli bir birikiminin olduğunu söylememiz mümkündür. İldeki işletmeler genel olarak kerestecilik bazında ahşap sandıklar, paletler, ambalaj kerestesi gibi ürünler imal etmektedirler. Ayrıca firmalarla yapılan görüşmelerde sektörde yeni yeni kullanılmaya başlanan plastik paletler ve plywood (kontraplak) denilen ağaç tabakalarının birleştirilmesinden oluşan malzemelerin üretildiği gözlemlenmiştir. Bunun yanında kâğıt karton ambalaj sektörü genel olarak matbaacılık ile aynı iş alanı içerisinde yer almaktadır. Malatya ilinde oluklu mukavva üretimi yer alırken baskılı karton kutu, kese kâğıtları, sülfite ambalaj kâğıtları, kâğıt taşıma çantaları üretimi de yaygındır. Plastik ambalaj üretiminde ise büyük miktarlarda olmasa da yer yer üretimin yapıldığı görülmektedir.¹⁸ Çok büyük bir ticaret oranının yakalanması beklenilmese de Ukrayna'nın önem verdiği bu alanda Malatya ile Ukrayna arasına işbirliği olanaklarının yaratılabileceği düşünülmektedir.

Ukrayna ile işbirliği yapılabilecek bir diğer alan ise elektrikli makineler ve kablolardır. Ukrayna ihtiyaç duyulan modernizasyon çalışmalarının başlaması için kablo ve tel talebinde bulunabilecektir. İmzalanacak olan STA ile daha uygun ham madde alımı bizlere üretim noktasında kolaylık sağlayabilir, bu sayede Ukrayna ihtiyaç duyduğu ürünlerin teminini daha uygun fiyattan sağlayabilir. Özellikle haberleşme alanında yapılan özelleştirmeler ile beraber yeni yatırımların yapıldığı görülmektedir. Bunun yanında ihtiyaç duyulması halinde transformatör ihracatı yapabilecek firmamızda bulunmaktadır.¹⁹ Bunun yanı sıra pano, kabin,

¹⁷ “Ukrayna'ya İhracat” TurkExim Company Directory, <http://www.ithalatihracat.biz/?pnum=980> (Erişim: 23.11.2016)

¹⁸ Eray Utku ÖZEK, “Ambalaj Sektörü ve TRB1” Fırat Kalkınma Ajansı, Özel Araştırmalar Serisi, Araştırma Raporu, s.11,35

¹⁹ Örneğin: Hanif Kablo, Aslan Elektronik

kanal ve aydınlatma ürünlerinde de ihracat yapabilecek bir Malatya firması bulunmaktadır.²⁰ Ayrıca Ukrayna tarım arazilerinin verimliliği yüksek olmasına rağmen sulama noktasında yeterli imkânların bulunmadığı ifade edilmektedir. Tarım arazilerinin ancak %7'sinin sulanabildiği ve devletin bu alanda sulamaya öncelik vereceği ifade edilmektedir. Bu noktada tarım makinelerine ve traktörlerine önemli ölçüde ihtiyaç duyulmaktadır. Malatya'da ise tarım makineleri imalatı yapan bir firmamız bulunmaktadır.²¹ Bunun yanında tarımsal sulamada gerekli enerji ihtiyacını sorunsuz bir biçimde solar enerji yöntemiyle sağlayabilecek firmamız da vardır.²²

İşbirliği yapılabilecek bir diğer alan ise Isıtma, Soğutma ve Havalandırma (HVAC) sektörüdür. Bu sektör son istikrarsızlıkla büyümesi önemli ölçüde sekteye uğrasa da %25-30 arasında büyüme hızı yakalamıştır. Ukrayna ekonomisinin gelişmesi ile bu alandaki talep hızla artmakta, özellikle enerji tasarrufu sağlayan ürünler daha fazla ilgi görmektedir. Çevre koruma ve enerji etkinliğine verilen önem arttıkça bu sektöre yapılan yatırımda artacağı öngörülebilir. Malatya'da da bu alanda üretim yapan firmalarımızın olduğu görülmektedir.²³ Bu alanda Malatya ile ticaretin artırılması mümkündür.

Ukrayna dünya kozmetik ve kişisel bakım ürünlerine büyük bir ilgi göstermektedir. Büyüyen bu pazarda büyük paya sahip ürünlerin yaklaşık oranları %23 ile cilt bakım ürünleri, %19 ile saç bakım ürünleri, %19 ile parfüm ve deodorantlar, %14 ile renkli kozmetikler, %9 ile tıraş müstahzarı, %7 ile ağız hijyeni ürünler, %5 banyo ve duş ürünleri, %2 bebek bakım ürünleri ve son olarak %1 ile güneş koruyucu ve bakım ürünleri oluşturmaktadır.²⁴ Malatya'da da kayısıdan cilt bakım ürünleri, saç bakım ürünleri ve parfüm gibi ürünleri ihraç edebilecek potansiyel bir firmamız bulunmaktadır.²⁵

²⁰ Firma: Doğan Ateş Elektrik

²¹ Firma: Demiriş

²² Tetra Telekom: Kendileriyle görüşmemizde solar enerjiden elektrik üretimi sağlayan panellerin ihracat yapabilecek derecede üretimini yapabildiklerini ifade ettiler.

²³ Örneğin: Ventis Mekanik Tesisat ve Havalandırma, yağız enerji makine veya Ova Isıtma, Soğutma, Klima ve Havalandırma vb.

²⁴ “Ukrayna'ya İhracat” TurkExim Company Directory, <http://www.ithalatihracat.biz/?pnum=980> (Erişim: 23.11.2016)

²⁵ Örneğin: Doğacı Doğal Kozmetik

Tarım ürünleri konusunda ise Ukrayna'nın önemli bir ihracat potansiyeli mevcuttur. Avrupa'nın ekmek sepeti olarak adlandırılan Ukrayna, Dünya'nın en verimli toprağının üçte birine sahiptir. Tarımsal üretim Ukrayna GSYİH'nin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Dünya tahıl ihracatında 6. sırada yer alan Ukrayna'nın bu alandaki üretimini artıracak modernizasyon yatırımlarının artması beklenmektedir. Ukrayna tahılın yanında dünyanın en büyük ayçiçeği ihracatçısı olup, son dönemde palm yağı, üzüm ve kolza tohumu ile soya fasulyesi ihracatı da yapmaktadır.²⁶ Ancak Ukrayna ile imzalanması planlanan Serbest Ticaret Anlaşmasında Türkiye Ukrayna'nın tarım ürünlerini kapsam dışında tutmak istemektedir. Dolayısıyla bu alanda Ukrayna'nın Türkiye'ye ihracatına kısıtlamalar getirilebilir. Konu ile ilgili iki ülke arasındaki görüşmeler devam etmektedir.

Tablo 11: Ukrayna'nın üstün olduğu bazı ürünlerde Malatya'nın dış ticaret rakamları (Dolar)

Ürün Adı	2013		2014		2015	
	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat
Hububat	-	2.487.941	-	1.937.932	1.381	914.342
Hayvansal ve bitkisel katı ve sıvı yağlar, yemeklik katı yağlar, hayvansal ve bitkisel mumlar	9.670	471.577	-	556.920	2.730	1.408.164
Süt ürünleri, yumurtalar, tabii bal, diğer yenilebilir hayvansal menşeli ürünler	535.160	1.304.743	396.888	964.878	604.842	235.206

Kaynak: TÜİK

Türkiye Yaş Meyve Sebze İhracatçı birliklerinin verdiği rakamlara göre Ukrayna'ya Ocak-Ekim 2016 tarihleri arasında 78.724.779 milyon dolarlık bir ihracat gerçekleştirilmiştir. Bu

²⁶ “Ukrayna Tarım Sektörü”, Türk- Ukrayna İşadamları Derneği, <http://tuid.org.ua/ukrayna-tarim-sektoru-raporu> (Erişim:28.11.2016)

oranla Ukrayna, Türkiye'nin yaş meyve sebze ihracatında 6. sırada yer almaktadır.²⁷ Bu alanda iki ülke arasındaki ticaret potansiyeli, Malatya'dan Ukrayna'ya kuru ve yaş meyve ihracatını artırma yönünde kullanılabilir. Malatya'da kayısı ile beraber elma, ceviz, dut, kiraz ve üzüm yetiştiriciliği yapılmaktadır. Bu ürünlerde Ukrayna'ya ihracatımızın artırılmasına odaklanılmasında fayda görülmektedir.

Tablo 12: Malatya'da Meyvecilik Üretimi (2015 Yılı-Ton)

Ürün Adı	Miktar
Kayısı	336.000
Elma (Golden)	14.090
Elma (Starking)	19.411
Elma (Amasya)	972
Elma (Grannysmith)	3.347
Elma (Diğer)	3.326
Kiraz	2.615
Dut	7.317
Ceviz	3.104
Üzüm (Sofralık-Çekirdekli)	7.013
Üzüm (Kurutmalık-Çekirdekli)	1.544
Üzüm (Şaraplık)	1.800

Kaynak: TÜİK

Tablo 13: Ukrayna'ya Yapılan Toplam Kuru Kayısı İhracatı (2015 Yılı)

	Miktar	Değer
Ukrayna	996,41	1.896,88 (USD)

Kaynak: Malatya Ticaret Borsası

Tablo 14: Ukrayna'nın Malatya'nın üstün olduğu bazı ürünlerde Türkiye'den ve Dünyadan yaptığı ithalatın karşılaştırılması (2015-Dolar/Bin)

²⁷ “Yaş Meyve ve Sebze Sektörü Türkiye Geneli Değerlendirme Raporu” Akdeniz İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği, 2015/2016 Ocak-Ekim, Mersin, s.3

	<i>Türkiye'den</i>	<i>Dünya'dan</i>
Kayısı, kiraz, şeftali dahil taze nektarin, erik vb.	399	19,008
Kuru kayısı, kuru erik, elma, şeftali, armut, papa "papaya", demirhindi ve diğer yenilebilir ürünler.	2,273	5,719
Üzüm (taze veya kuru)	7,672	26,329

Kaynak: Trademap

Aşağıdaki tabloda Ukrayna'nın önemli ihraç ürünlerinden olan demir-çelik ve ürünlerinde Malatya'nın dış ticaret rakamları TÜİK verileri baz alınarak gösterilmiştir. Bu ürünlerin temininde Ukrayna'nın uygun fiyat politikası izlemesi halinde Malatya ithalatını ağırlıklı olarak bu ülkeden sağlayabilir.

Tablo 15: Malatya'nın Ukrayna'nın üstün olduğu ürünlerdeki ithalat ve ihracat durumu (Dolar)

	2013		2014		2015	
Ürün Adı	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat
Demir ve Çelik	-	2.486.281	14.130	2.227.171	1.239.660	244.154
Demir veya çelikten eşya	1.467.600	895.313	1.646.780	373.276	69.765	562

Sonuç olarak;

Ukrayna'nın son zamanlarda Rusya ile yaşadığı çatışma ve istikrarındaki bozulma nedeniyle genel ticaretinde keskin bir düşüşün olduğu söylenebilir. Bu nedenle diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizle ve dolayısıyla Malatya ile olan ticaretinde önemli bir düşüşün olduğu gözlemlenmiştir. Ukrayna, Rusya ile yaşadığı gerginlikten sonra kendisine alternatif bir ülke arayışında Türkiye ilk sıralarda yer almıştır. Rusya'nın Türkiye ile derin tarihsel ve kültürel bağları bulunan Kırım'ı işgalinden sonra, Türkiye bu işgali sert bir şekilde kınamış ve Ukrayna'nın yanında olduğunu bildirmiştir. Ukrayna için bu önemli adım Türkiye ile ilişkilerini geliştirmek için vesile olmuştur. Aynı işbirliği arzusu Türk tarafında da oluşmuş ve yılsonu itibarıyla Serbest Ticaret Anlaşması'nın imzalanması ve ikili ticaretin hak ettiği seviyeye gelmesi için çaba sarfetme inancı pekişmiştir. Türkiye ve Ukrayna'nın ilişkilerin güçlendirilmesi hususunda kararlı bir tutum sergilemesi halinde bunun iki taraf için de önemli

kazanımları olacaktır. Ancak bunun oluşması için, yatırımcıların karşılaştığı problemlerin üstesinden gelinmesi ve bu konuda tarafların düzenli görüşmelerde bulunması önemlidir. Üretim ve ticaret yoluyla iki ülkenin birbiriyle kuracağı bu yapıcı karşılıklı bağımlılık siyasi ve sosyo-kültürel ilişkilere de yansıtacak ve hedeflenen seviyeye hızla ulaşılacaktır. Ancak burada ilgili firmalarımızın kümelenme (Clustering) mantığı ile hareket etmesinin büyük avantajı olacağı düşünülmektedir. Bu sayede firmalarımızın üretim ve pazarlamada maliyetin azaltılması, verimliliğin artırılması, yeni teknolojilere uyum sağlaması, dış ticaret başta olmak üzere birçok alanda işbirliği yapmaları gibi önemli avantajlar sağlanacaktır.

Malatya ile Ukrayna arasındaki ticaret, 2013 yılında 7 milyon doları aşarken bu oran 2015 yılında 1 milyon 700 bin dolara kadar inmiştir. Şüphesiz bu durum sadece Malatya için geçerli bir durum değildir. Ticaretin daha sürdürülebilir ve siyasi kırılganlıklardan daha az etkilenmesi için yapıcı bağımlılık ilişkisi kurulmalıdır. Örneğin, iki taraf da ticaretteki sorunların çözümüne vergi, gümrük ve mevzuattan kaynaklanan sıkıntıları hızla çözerek başlayabilir. Çünkü bu durum Türkiye'nin diğer bölgelerinde olduğu gibi Malatya'dan ticaret yapmaya çalışan firmalarımızın da karşılaştığı önemli sorunlardan birisidir. Ukrayna ile Malatya arasında önemli bir ticaret potansiyelinin olduğu görülmektedir. Dolayısıyla ticarete karşılaşılan engeller kaldırılırsa ticaret hacminin artırılması mümkündür.

Kaynakça

“BDT ekonomisi 2015’te %3 küçüldü” Bloomberght, 16 Şubat 2016,
<http://www.bloomberght.com/haberler/haber/1855113-bdt-ekonomisi-2015te-yuzde-3-kuculdu>

Birleşmiş Markalar Derneği, “Ukrayna Ülke Raporu”

KURTAY, Onur “Ukrayna-Türkiye Ekonomik İlişkileri ve Beklentiler...” Dünya, 26.01.2016, <http://www.dunya.com/gundem/ukrayna-turkiye-ekonomik-iliskileri-ve-beklentiler-haberi-305628>

“Malatya Pazarı Ukrayna Pazarı’nda”, Türk-Ukrayna İşadamları Derneği,
<http://tuid.org.ua/malatya-pazari-ukrayna-pazarinda>

PEHLİVAN, Burak “Ukrayna Türk İş Dünyasının Sorunları 2016 Raporu”, Uluslararası Türk-Ukrayna İşadamları Derneği, <http://burakpehlivan.org/4082/ukrayna-turk-is-dunyasinin-sorunlari-2016-raporu-burak-pehlivan/>

ÖZEK, Eray Utku “Ambalaj Sektörü ve TRB1” Fırat Kalkınma Ajansı, Özel Araştırmalar Serisi, Araştırma Raporu

T.C. Ekonomi Bakanlığı, “Türkiye ile Ticaret”

“Türk tekstil ürünlerinin Ukrayna’ya girişi kolaylaşacak” TRT Türk, 29.09.2016,
<http://www.trthaber.com/haber/ekonomi/turk-tekstil-urunlerinin-ukraynaya-girisi-kolaylasacak-274217.html>

“Ukrayna-Genel Ekonomik Durum” Ekonomi Bakanlığı

“Ukrayna” Okan Üniversitesi, Avrasya Uygulama ve Araştırma Merkezi,
<https://www.okan.edu.tr/avrasyamerkezi/sayfa/965/ukrayna/>

“Ukraine: Trade Statistic”, Global Edge-Global Business Knowledge, Michigan State University, <http://globaledge.msu.edu/countries/ukraine/tradestats>

“Ukrayna hedefleri ne kadar gerçekçi?” Deutsche Welle, 10.03.2016,
<http://www.dw.com/tr/ukrayna-hedefleri-ne-kadar-ger%C3%A7ek%C3%A7i/a-19109676>

“Ukrayna ile Serbest Ticaret Anlaşması'nda Türkiye'nin şartı”, Kırım Haber Ajansı, 13.05.2016, <http://qha.com.ua/tr/ekonomi/ukrayna-ile-serbest-ticaret-anlasmasi-nda-turkiye-nin-sarti/144416/>

“Ukrayna’dan polyester dikiş ipliği ithal talebi” Dünya,
<http://www.dunya.com/ihracat/ukraynadan-polyester-dikis-ipligi-ithal-talebi-haberi-313162>

“Ukrayna'ya İhracat” TurkExim Company Directory,
<http://www.ithalatihracat.biz/?pnum=980>